

Muistio

Vesistökuunnostusteemaryhmän kokous pe 29.1.2016 klo 10 Marttilan kunnantalo, hallituksen huone

Tilaisuuden järjesti Paimionjoki-yhdistys *Kansalaiset mukaan Paimionjoen tilaa parantamaan* – hankkeen avulla, joka saa osarahoitusta Saaristomeren Suojelurahastolta.

Vesistökuunnostusteemaryhmästä paikalla

Seppo Oksanen, Someron vesiensuojeluyhdistys
Olli Ylönen, Lounais-Suomen kalastusalue
Janne Tolonen, VALONIA, purohanke
Matti Yrjövuori, Paimionselän kalastusalue
Elina Tuomarila, Paimionjoki-yhdistys
Ville Ojala, Paimionjoki-yhdistys
Renja Rasimus, Kosken TI kunta
Totti Nuoritalo, MTK-Somero
Matti Jantunen, Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys
Satu Juntunen, Varsinais-Suomen Jokivarsikumppanit
Sinikka Koponen-Laiho, Paimion kaupunki
Päivi Joki-Heiskala, Paimionjoki-yhdistys

Muut ryhmään kuuluvat

Päivi Kotitalo
Sanna Kipinä-Salokannel, Varsinais-Suomen Ely-keskus, etäjäsen
Vesa Lindqvist, etäjäsen
Jonna Hostikka, Kosken TI kunta, etäjäsen

1. Esittelykierros.
2. Saaristomeren valuma-alueen pintavesien toimenpideohjelma vuosille 2016-2021 ja Paimionjoen vesistö (Päivi Joki-Heiskalan poiminnat). Liitteessä 1. (erillisenä sähköpostiliitteenä)
3. Paimionjoki paremmaksi - Toimenpideohjelma vuoteen 2021 (ehdotus vesistökuunnostusteemaryhmän osalta)
Työstettiin yhdessä etukäteen lähetettyä hahmotelmaa. Visio, tavoitteet ja toimet oli koottu edellisen kokouksen muistion avulla työn pohjaksi. Vesistökuunnostusryhmän visio, tavoitteet ja toimet on esitetty liitteessä 2.
4. Seuraava kokous pidetään kaikkien teemaryhmien yhteiskokouksena tiistaina 15.3. klo 13-15 Kosken Osuuspankin auditoriossa. Sitä ennen samassa paikassa klo 11-12.30 kuullaan esitelmää asioita, joista haluttiin lisätietoa:
 - a. *Peltojen kipsikäsittely maatalouden vesiensuojelumenetelmänä - kipsipilotti Saaristomeren valuma-alueella, Eliisa Punttila, Helsingin yliopisto*
 - b. *Paimionjoen kalasto – ennen, nyt ja tulevaisuudessa*
 - c. Toiveena on lisäksi jokin esitys maatalouden uuden tukikauden vesiensuojeluun liittyvistä asioista. Selvittely kesken. Lopullinen ohjelma ilmoitetaan myöhemmin.
5. Kokous päätettiin klo 12.00.

Liite 1. Erillisenä sähköpostiliitteenä.

Liite 2. Vesistökuunnostusteemaryhmän ehdotus visioksi, tavoitteiksi ja toimiksi

Visio vuoteen 2027

Paimionjoen vesistö on ekologisesti hyvässä tilassa tarjoten eliöstölle hyvät elin- ja lisääntymisolosuhteet. Valuma-alueen ravinteet kiertävät hyötykäyttöön ja menestyvä paikallistalous on kestäväällä pohjalla. Paimionjoen valuma-alueella on paikallista energiantuotantoa, joka käyttää maatalouden biomassoja energianlähteenään.

Sinileväkukintoja ei esiinny. Veden hygieeninen laatu on koko vesistön alueella hyvä ympäri vuoden. Paimionjoen kiintoainepitoisuus on etenkin sivupuroissa niin alhainen, että se ei estä kalojen poikastuotantoa. Kalojen ja muiden vesieliöiden liikkuminen ja lisääntyminen on mahdollista koko Paimionjoen vesistössä, sillä vaellusesteet on joko purettu tai niiden yhteyteen on rakennettu kalatiet. Koko joen matkalla on kalastoa, jota voidaan kalastaa. Kalakannat ovat elinvoimaisia ja niiden luonnonvarainen lisääntyminen on turvattu. Vaelluskalat lisääntyvät Paimionjoessa. Koko vesistön alueella on hyödynnettävissä oleva rapukanta.

Säännöstelykäytäntöä on kehitetty tukemaan eliöstön elinmahdollisuuksia ja se tyydyttää useimpia kohderyhmiä, myös virkistyskäyttäjiä ja maanomistajia. Vettä virtaa koko vesistössä, myös alajuoksun patojen alapuolella läpi vuoden. Vesi ei enää virtaa väärään suuntaan kohti Painiojärveä suurimpana osana vuotta. Vesistön ranta-alueen luonto on maisemaltaan kaunista varsinais-suomalaista kulttuurimaisemaa, jossa luonnon monimuotoisuus on otettu hyvin huomioon. Useissa alueen puroissa ja ojissa on toteutettu luonnonmukaisen peruskuivatuksen ajatusmallin mukaisia kunnostuksia ja uomien eroosio on vähäistä.

Vesistön hyvä tila mahdollistaa laajat virkistyskäyttömahdollisuudet, jotka ottavat huomioon myös elinkeinot ja vesistön virkistyskäyttöaste on korkea. Paimionjoen käyttöarvo on erinomainen ja se on sekä paikallisille että maaseutumatkailulle helposti lähestyttävä ja vetävä kohde. Koko vesistön alueella on useita rantautumispaikkoja, joihin voi rantautua sekä maalla että vesireittiä pitkin kulkien. Uintimahdollisuuksia on koko vesistön alueella. Kanoottien laskupaikkoja on eri puolilla vesistöaluetta ja kanoottien siirtomahdollisuus toimii joka puolella vesistöä. Aikataulun mukaista vesiliikennettä kulkee järviolueella kesäisin. Paimionjoen vartta pitkin on saatu aikaiseksi koko matkan pituiset (110 km) patikointi-, maisema- ja melontareitit, jotka ovat yhdysreitin saavutettavissa.

Vesistön palvelut ja nähtävyydet on koottu internetpohjaisiin karttoihin, joiden päivitys on helppoa ja joita voi myös tulostaa paperiesitteiksi. Paimionjokeen liittyvää tietoa on päivitettyssä muodossa erilaisilla internetsivustoilla ja tietokannoissa helposti saatavilla. Näiltä sivuilta löytyy myös linkit jokeen liittyviin tietoihin kuten vedenlaatutietoihin, virtaamiin, kalastuspaikkoihin ja matkailukohteisiin. Kyläyhdistykset ovat aktivoituneet toimimaan monialaisesti ja muiden kyläyhdistysten kanssa tavoitteellisen yhteistyön avulla vesistön hyväksi, minkä lisäksi kunta- ja kylärajat ylittävä yhteistyö toimii aidosti. Kaikki joen varrella olevat kunnat ovat sitoutuneet Paimionjoen tilan parantamiseen ja virkistyskäytön kehittämiseen.

Tavoitteet vuoteen 2021 mennessä

Vesistökuunnostusteemaryhmä:

- **Voimalaitospadoille on saatu aikaan ympäristövirtaama, joka turvaa jokiekosysteemin hyvän tilan**
- **Vaellusesteitä on purettu tai muutettu eliöstön liikkumista mahdollistaviksi**
- **Hovirinnankosken ja sen yläpuolisen vesistön säännöstelykäytännön kehittämistoimet on toteutettu (esim. pohjapadot, koskikunnostukset, veneiden siirtopaikat)**
- **Joen koski- ja virtapaikkoja on kunnostettu kalataloudellisen kunnostustarveselvityksen pohjalta**
- **Purojen ja ojien arvostus on lisääntynyt kylissä ja maanomistajien keskuudessa**
- **Virkistyskäyttöarvoa on saatu nostettua ja se on korkea**
- **Saaristomereen päätyvää fosforikuormitusta on vähennetty kaikin mahdollisin keinoin**
- **Koko Paimionjoen vesistön alueelta on ajantasaista tutkimustietoa ekologisen tilan määrittävistä biologisista tekijöistä: kaloista, pohjaeläimistä, levistä, kasvillisuudesta**

Maatalousteemaryhmä:

- *Ravinteet kiertävät tilakohtaisesti, alueellisesti ja valuma-aluekohtaisesti*
- *Ravinteet käytetään mahdollisimman lähellä syntypaikkaansa uuteen ravinnontuotantoon*
- *Valuma-alueen vedenpidätyskyky on parantunut*
- *Ollaan mukana uusissa innovaatioissa pilottikohtein ja tiedotuksen avulla*
- *Peltojen kasvukunto on parantunut*
- *Tilojen välinen yhteistyö toimii paremmin*

Virkistys- ja maisemateemaryhmä:

- *Paimionjoen virkistyskäyttöarvo on suuri ja alueella on joen varaan liittyvää matkailutoimintaa*
- *Kuntakohtaiset maisema-, patikointi- ja melontareitit on saatu valmiiksi*
- *Luonto- ja kulttuuriympäristöarvoja ovat kulkeneet rinnakkain ja kylätoimijoilla on paikallishankkeita, jotka tuovat teemoja kaikkien tietoisuuteen*
- *Vesistöihin liittyvää ympäristökasvatusta on paitsi alakoululaisille myös yläkoulu/lukiotasolla*
- *Paikalliset asukkaat, loma-asukkaat ja matkailijat arvostavat Paimionjokea*
- *Luonnon monimuotoisuutta ja maisemaa on kehitetty*

Jätevesiteemaryhmä:

- *Käsitlemätöntä jätevettä ei enää valu vesistöön edes tulvahuippujen aikana*
- *Viemäroimättömille ranta-alueille on rakennettu viemärit*
- *Alueilla, joihin ei ole tulossa viemäriverkostoa, on runsaasti vaihtoehtoisia (esim. vedettömiä tai vähävetisiä) käymäläratkaisuja*
- *Talojen suunnittelijat osaavat suunnitella talon, jossa on vedentön/vähävetinen käymäläratkaisu sekä erillinen viemärointi harmaille ja mustille vesille*
- *Kuntien rakennustoimella on jaettavana tietoa asiakkaille vaihtoehtoisista käymäläratkaisuista ja erillisviemäroinnistä*

Toimintatavat

Tavoitteiden saavuttamiseksi on määritelty toimintatavat

1. Kuormituksen vähentäminen
 - 1.1. Maa- ja metsätalouden kuormitus
 - 1.2. Jätevesikuormitus
 - 1.3. Turvetuotannon kuormitus
 - 1.4. Hulevesistä aiheutuva kuormitus
2. Vesistön kunnostaminen
 - 2.1. Säännöstelyn kehittäminen
 - 2.2. Kalaston- ja rapukannan kehittäminen
 - 2.3. Järvikunnostukset
3. Virkistyskäyttömahdollisuuksien kehittäminen
4. Maiseman ja luonnon monimuotoisuuden kehittäminen
5. Arvostuksen nostaminen

Toimia/hankeaihoita, joilla edistetään tavoitteisiin pääsemistä

Aihe	Toimet
Säännöstelyn kehittäminen	<ol style="list-style-type: none">1. Paimionjoen yläosan säännöstelyn kehittäminen<ol style="list-style-type: none">a. Hovirinnankosken säännöstelypadon purku ja kosken ennallistaminen luontaiseksi kynnykseksi.b. Luonnonmukaisen pohjapadon rakentaminen Palikaisiinc. Rautelankosken kunnostus2. Luonnonmukainen valumavesien hallinta<ol style="list-style-type: none">a. Valumavesien pidättäminen valuma-alueella (mm. Painion takaisinvirtaustilannetta helpottaisi Jaatilanjoen ja Pajulanjoen virtaamien hidastaminen niiden omalla valuma-alueella)b. Viipymän lisääminen (osana useita hankkeita kuten BILKE)3. Paimionjoen alaosan lyhytaikaisäännöstelyn hyötyjen ja haittojen tarkastelu sekä laajempi selvitys kokonaisuudesta: mitä saavutetaan, mitä ei
Kalan ja eliöiden kulku paremmaksi	<ul style="list-style-type: none">• Vaellusesteitä puretaan tai muuten korjataan tai niiden yhteyteen rakennetaan kalateitä<ul style="list-style-type: none">○ myös sivupuroista, esim. tierummut ja muut pienet vaellusesteet○ esim. Rounakosken padon tarkastelu• Koskialueita ennallistetaan luonnonmukaisesti• Sivupuroissa ja puroissa toteutetaan kalataloudellisia kunnostuksia.• Kohteiden valinta kalataloudellisen kunnostustarveselvityksen pohjalta.
Ekologinen virtaama	<ul style="list-style-type: none">• Joen virtaaman luonnonmukaistaminen voimalaitosten vaikutusalueella• Selvitetään voimalaitospatojen alueella eri vaihtoehtojen kuten esim. kalateiden toteuttaminen, ympäristövirtaamaan toteuttaminen tai patojen purkamisen vaikutukset kaikkiin mahdollisiin osa-alueisiin.• Selvitetään Askalan alapuoleisessa vesistössä koskialueiden läpileikkaukset ja valokuvataan koskialueita eri virtaamatilanteissa
Kala- ja rapukantojen kehittäminen	<ul style="list-style-type: none">• Tehdään rapujen ja kalojen istutuksia ja elinympäristökunnostuksia kalataloudellisen kunnostustarveselvityksen mukaisesti.• Järviketjulla kuorekannan palauttaminen/vahvistaminen.• Kalaston hoidon, käytön ja valvonnan järjestely siten, että koko vesistössä on joko toimivat osakaskunnat tai sitten järjestäytymättömät osakaskunnat ovat antaneet ym. tehtävät jollekin toiselle taholle

Sivupurojen tarkastelu ja kunnostaminen	<ul style="list-style-type: none"> • Tarkastellaan sivupuroja ja maatalousvaltaisia ojia seikkaperäisesti sekä kohdennetaan tutkimuksia ja toimia kriittisiin kohteisiin. • Pyritään tiedotuksella ja tekemisellä lisäämään purojen ja ojien arvostusta kylissä ja maanomistajien keskuudessa ”Kaikilla toimilla on merkitystä” ajatuksella. • Tehdään osavaluma-aluekohtaisia oja- ja purotarkasteluja, joiden puitteissa esitetään maanomistajille parhaita käytäntöjä ja avustetaan toimissa.
Hulevedet ja hajajätevedet	<ul style="list-style-type: none"> • Haja-asutuksen jätevedet tulisi saada hallintaan ja käsiteltyä. • Jaetaan tietoa siitä, että pieniin ojiin laskevat haja-asutuksen jätevedet voivat olla purolle ongelma eli kaikella on merkitystä. • Jaetaan tietoa hulevesistä ja niiden luonnonmukaisesta hallinnasta
Neuvonta	<ul style="list-style-type: none"> • Koko vesistön alueella tehdään aktiivista vesiensuojeluun liittyvään neuvonta- ja valistustyötä. • Tietojen helpompi saatavuus Paimionjoen tilasta esim. Paimionjoki-yhdistyksen nettisivujen parempi toiminta tiedotettaessa tuloksista.
Virkistyskäyttö	<ul style="list-style-type: none"> • Selvitetään, mitä virkistäytymistä hyödyksi käyttävää toimintaa tulisi edistää. • Veneenlaskupaikkoja ja tapahtumarantoja kehitetään koko vesistöalueella • Olemassa olevien uimarantojen kunnostus koko vesistöalueella
Tutkimustarpeita	<ul style="list-style-type: none"> • Sulkasääskiseuranta • Kuoreen ja kuhan seuranta etenkin järviketjulla • Askalan alapuolisen vesistön kalaston tarkempi selvitys • Vähäjoen uhanalaisen taimenkannan seuranta • Täydennetään biologista tutkimusaineistoa koko vesistön alueelta kaloista, pohjaeläimistä, päällyksleistä ja kasvillisuudesta